

Eötvös Loránd Tudományegyetem
Természettudományi Kar

Miskolc kereskedelmi útvonalainak változásai (XIV-XVII. század)

SZAKDOLGOZAT
FÖLDTUDOMÁNYI ALAPSZAK

Készítette:

Pataki Linda

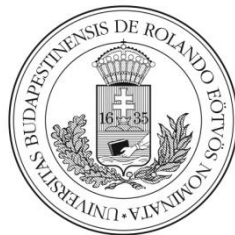
térképész és geoinformatikus szakirányú hallgató

Témavezető:

Dr. Gercsák Gábor

egyetemi docens

ELTE Térképtudományi és geoinformatikai tanszék

ELTE Térképtudományi és Geoinformatikai Tanszék

Budapest, 2014.

Tartalomjegyzék

ÁBRAJEGYZÉK, TÉRKÉPJEGYZÉK.....	4
BEVEZETÉS.....	5
1. MISKOLC HATÁRA, ÚTSZERKEZETÉNEK LEÍRÁSA A KÖZÉP ÉS KORA ÚJKORBAN.....	6
1.1 Miskolc határai.....	6
1.2 Miskolc középkori úthálózatának ábrázolása.....	7
1.3 Miskolc kora újkori településszerkezetének ábrázolása.....	8
2. BORSOD VÁRMEGYE KÖZÉPKORI TÉRKÉPE.....	10
2.1 A térkép leírása.....	10
2.2 A térkép úthálózata.....	11
2.3 Az általam készített térkép leírása.....	11
3. MISKOLC KÖZÉPKORI KERESKEDELMI ÚTVONALAI.....	13
3.1 Úthálózat a középkor elején.....	13
3.2 Vásárok.....	14
3.3 Miskolc kereskedelmi élete.....	15
3.4 Térképi ábrázolások, kereskedelmi útvonalak.....	16
4. MISKOLC KORA ÚJKORI KERESKEDELMI ÚTVONALAI.....	17
4.1 A kora újkori iparosok, gazdaság.....	17
4.2 A vásárok.....	18
4.3 A miskolci kereskedők.....	19
4.4 Eger szerepe.....	20
4.5 Térképi ábrázolások, kereskedelmi útvonalak.....	20
5. A TÉRKÉPEK KÉSZÍTÉSÉNEK MENETE.....	22
5.1 Borsod vármegye úthálózata a középkorban c. térkép szerkesztése.....	22
5.2 Miskolc környéki kereskedelem a középkorban c. térkép szerkesztése.....	23
5.3 Borsod vármegye úthálózata a kora középkorban c. térkép szerkesztése.....	24
5.4 Miskolc környéki kereskedelem a középkorban c. térkép szerkesztése.....	24
ÖSSZEGZÉS.....	25
MELLÉKLETEK.....	26

KÖSZÖNETNYILVÁNÍTÁS.....	30
IRODALOMJEGYZÉK ÉS FELHASZNÁLT LINKEK.....	31
NYILATKOZAT.....	32

ÁBRAJEGYZÉK

1. **ábra:** Miskolc középkori topográfiája
2. **ábra:** Miskolc térképe a 16-17. században

TÉRKÉPJEGYZÉK

1. **térkép:** Borsod vármegye úthálózata a középkorban
2. **térkép:** Miskolc környéki kereskedelem a középkorban
3. **térkép:** Borsod vármegye úthálózata a kora középkorban
4. **térkép:** Miskolc környéki kereskedelem a középkorban

Bevezetés

A szakdolgozatomban Miskolc kereskedelmi útvonalainak változásait szeretném ábrázolni. A témához először is adatokat kezdtem gyűjteni. Ennek a munkának az egyre inkább előre haladtával jöttem rá, hogy ez túl nagy, és leszűkítettem a XIV-XVII. századra. Azért ezt az időszakot választottam, mert ebben két nagy korszak a középkor, és a kora újkor is bele tartozik. Ebben a két korban pedig úgy gondoltam, hogy mint politikailag, mint gazdaságilag elég nagy változások mentek végbe ahhoz, hogy kézzel fogható eredményt tudjak bemutatni. Igaz, hogy a kutatást megnehezíti, hogy ebből az időből igen kevés forrás áll rendelkezésre, de egyfajta képet ezek segítségével is kialakíthatunk. A történelmi téma amúgy is adott volt számomra, hiszen a Miskolci Egyetemen történelmet tanultam, miskolci révén pedig mindig érdekelt a város történelme. A gazdasági kérdések, így a kereskedelem minden időben fontos volt egy város életében, így kíváncsivá tett, hogy egy mai modern nagyváros több száz évvel ezelőtt milyen képet is mutathatott ezzel kapcsolatban.

Szakdolgozatomban tehát szeretném bemutatni a középkor és a kora újkor kereskedelmét, mégpedig az útvonalak segítségével, nem pedig tényleges gazdasági adatokkal. Azért ezt választottam, mert a kereskedelemben mindig is fontosak voltak a kereskedelmi kapcsolatok, melyek jól ábrázolhatóak, és szemléletesen megjeleníthetőek egy térkép segítségével. A különböző tanulmányok olvasása közben feltűnt, hogy milyen kevés ábra és térkép tartozik ezekhez, amik pedig segíthetnék a megértésüket. Ezért célom volt olyan térképek készítése, amit a már meglévő tanulmányokhoz és későbbi munkákhoz is felhasználhatóak lesznek ebben a témakörben.

Igyekeztem nem egy történelem szakdolgozatot írni, hanem a témámra fókuszálva olyan adatokat összegyűjteni, melyek szorosan Miskolc város kereskedelméhez kapcsolható, és melyeket térképen is meg tudok jeleníteni. Ez természetesen nem mindig volt lehetséges, például Borsod vármegyénél nem szerettem volna nagyobb területet megjeleníteni, így némelyik adatom útleírásként maradt meg a dolgozatban, bár az adott városba vezető utak ábrázolva lettek.

Munkámat pedig a középkori Miskolc rövid bemutatásával kezdem, hiszen fontos, hogy legyen képünk arról, ami a vizsgálat tárgyát képezi.

1. Miskolc határa, útszerkezetének leírása a középkor és kora újkorban

Tényleges munkámat azzal szeretném kezdeni, hogy egy képet mutatok arról, milyen is lehetett Miskolc több száz évvel ezelőtt. Fontos leszögezni, hogy Miskolc város alatt a dolgozatomban nem a mai települést értem, hanem a régi, a mainál kisebb városra gondolok, mely mezővárosi ranggal rendelkezett. Természetesen nem egy hosszabb történelmi leírást szeretnék adni, hanem a város határait, utcáira szeretnék kitérni, ami fontos lehet a kereskedelem szempontjából.

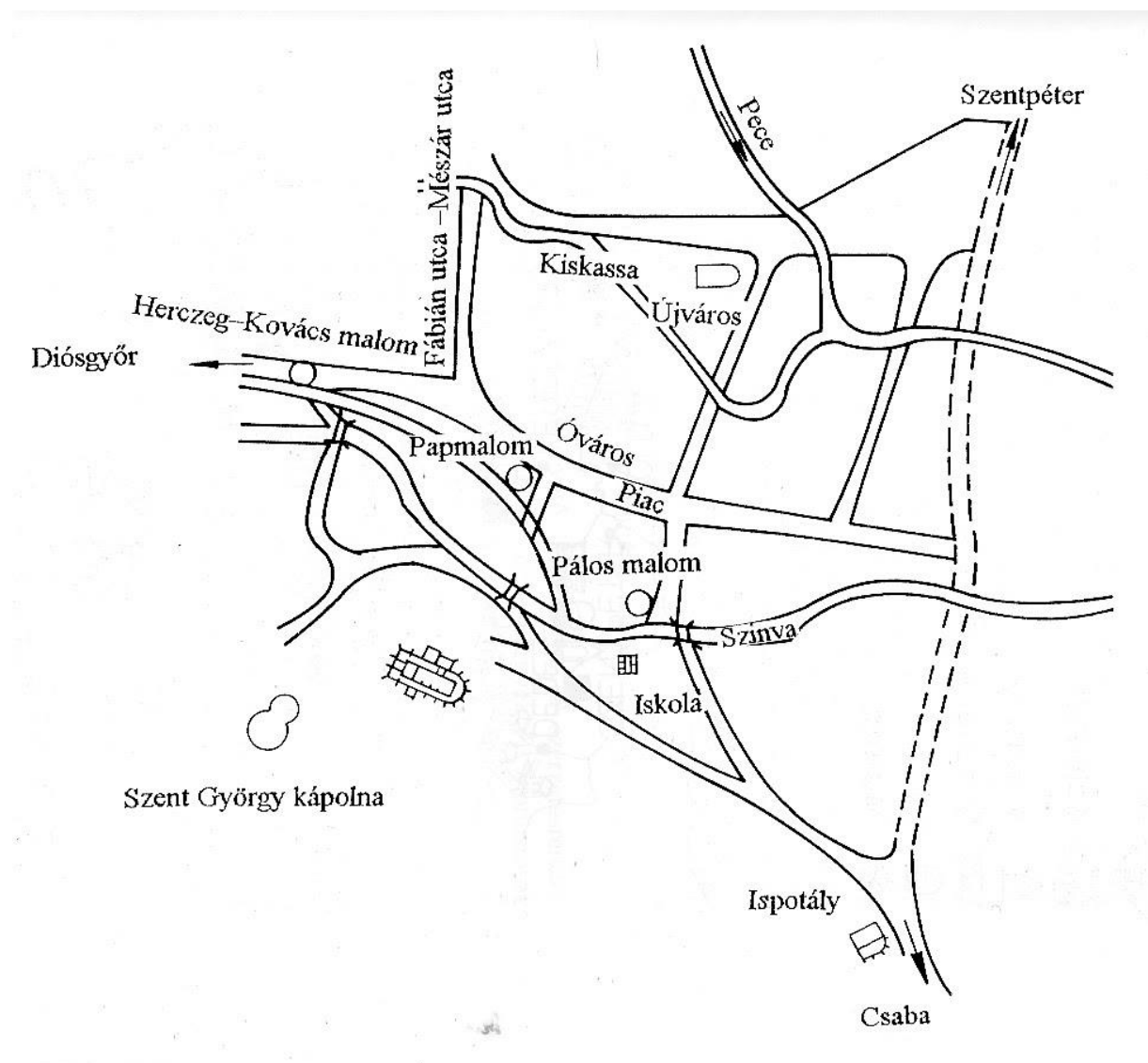
1.1 Miskolc határai

Miskolc határait illetően már a XIII. században is találunk vitákat, melyeket peres anyagok őriznek. A legtöbb ilyen vitás irat a Sajóhoz köthető, mely keleti irányban határolja el a várost Nagyzsolca, illetve mai nevén Felsőzsolcától. Az északi határ határjárása egy szőlőhegyen haladó Kövesút nevű úton kezdődik, és Keresztúr és Miskolc között elmegy egészen Bábonnyig. Innen a határ kelet felé megy a Lyukó hegyre, majd a hegyről a Mélyvölgy nevű völgybe ereszkedik, innen Sziget falu határáig halad. Ezután a Nyíres domb, majd a Kisgalya – hegy következik, majd a határjelet Poklostelken, utána pedig Nagygalya – hegyen találhatjuk. Végezetül pedig a határ a Kékmező nevű mezőn át húzódva Kisaranyosig tart. (Gyulai, 1996)

Miskolc megszilárdult határai az általam vizsgált korszakban nem fog megváltozni. Kisebb településviták igaz mindig is lesznek, de nagyobb területváltozás, vagyis a környező kisebb települések Miskolchoz való csatolása csupán a XX. század közepén fog megtörténni. A település pontos alaprajzára is találtam ábrázolást, mely a fenti leírás alapján készült. A fenti területek ma is beazonosíthatóak a városban. Ezek egyszerű vonalrajzok, amik csupán tájékoztató jelleggel készülhetett, egyszerű ábrázolás.

1.2 Miskolc középkori úthálózatának ábrázolása

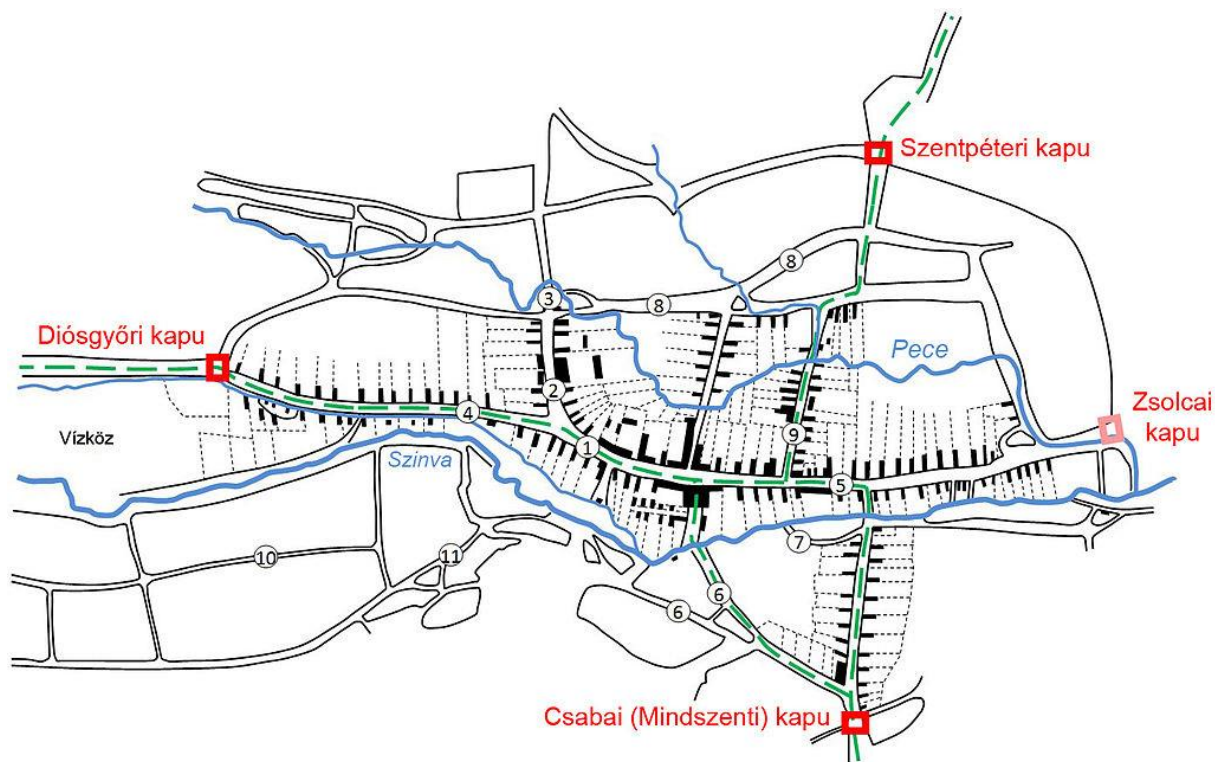
Mivel Miskolc vásároknak is helyt adott, melyek a kereskedelem szempontjából fontosak, ezért röviden szeretnék foglalkozni az akkori „belvárossal”, főleg a rajta áthaladó országút és helyi érdekeltségű út miatt. Az ehhez tartozó forrásokat már feldolgozták, és részletes tanulmányokban közölték. Ezen kívül pedig készült egy térképszerű ábrázolás, mely Gyulai Éva Miskolc középkori topográfiája című munkájában jelent meg, és a Miskolc középkori topográfiája címet viseli. A térkép történelmi források, leírások alapján készült.

Nem szeretnék részletesen foglalkozni a város leírásával, mivel ez nem tartozik a témámhoz, viszont a városon átmenő 2 fontos út és a piac igen, ezért írok néhány sort a fenti térképről. A kartográfiai szempontokat figyelembe véve több megoldás a térképen nem mondható túl szerencsésnek. A folyó és az utak jelölésüket tekintve nincsenek megkülönböztetve, a folyó folyásiránya a név által nincs érzékeltetve. Az úthálózat is több helyen rosszul csatlakozik, egymást fedi. Egyik ilyen igen feltűnő hiba a Csaba irányából érkező, 3 felé ágazó út középső szakasza, mely elérve a Szinvát, látszólag egy átkelőhelyen tovább folytatódó út lenne, ami viszont balra el van csúszva A papmalom melletti út pedig egyenesen belemegy a patakba, a másik két átkelőhely pedig a Szinva felett vagy félig, vagy egyáltalán nem csatlakozik úthoz. Ezekbe nem szeretnék jobban belemenni, térképészeti oldalról nézve nem túl szerencsés ábrázolás. Az viszont jól kivehető, hogy Miskolcra 3 út vezet, nyugatra Diósgyőr, északra Szentpéter, délre pedig Csaba irányába. A Csaba felől Szentpéter irányába haladó út szaggatott vonallal van jelölve, valószínűleg ez a városon áthaladó országút lehet. Miskolcra egy helyi érdekeltégű út vezet Diósgyőr felé, a nyugati irányba vezető út lehet ez. A térképen fel van tüntetve 3 malom névvel együtt, ez Herczeg – Kovács malom, Pálos malom és a Papmalom. Látható rajta Miskolc Óváros és Újváros része. Újváros valószínűleg a XIV. században alakulhatott ki, amikor is a birtok I. Lajos kezére jutott. (Gyulai, 2011) Az ábrához jelmagyarázat nem tartozik, ami megnehezíti az értelmezését, de az Újváros melletti jel valószínűleg a plébánia lehetett. A térképen meg van jelölve felirattal egy iskola, és a Szent György kápolna, attól nem messze északkeleti irányba elhelyezett jel pedig egy plébániatemplom. Egészen délen, a Csaba felé vezető útnál egy Ispotály látható. A térképen egy utca van feltüntetve, ez pedig a Fábrián utca – Mészáros utca.

1.3 Miskolc kora újkori településszerkezetének ábrázolása

Miskolc kora újkori településszerkezetéhez már egy sokkal jobb térképet találtam egy tanulmányában, ezt viszont sajnos nem sikerült jó minőségben megtalálnom. A neten keresve viszont ráakadtam erre a térképre, mely pontosan ugyanúgy néz ki, mint Gyulai Miskolc topográfiaja a XVI-XVII. században című munkájában, a városról készített térképei, de ezt a Wikipédián találtam, és jobb minősége miatt döntöttem emellett.

Ez a térkép a XVI-XVII. századi Miskolcot ábrázolja. Zöld szaggatott vonallal jól látható rajta a kereskedelmi úthálózat, illetve a XVI. századtól megjelenő városkapuk (Gyulai, 1998b) A kapuk a városból kivezető utakon találhatóak, nevüket pedig arról a városról kaphatták, ahova az adott út visz. Így megtalálható rajta a Diósgyőri kapu, a Csabai kapu, a Szentpéteri kapu, és halványan kiemelve a Zsolcai kapu, ez egy jóval később létesített városkapu volt. Az 1-es számmal jelölt rész a piac, és az az utca ezt a nevet is viselte. A 2 és 3 a Mészár és a Fábián utcák, melyek már az előzőn is láthatóak voltak. A 4-essel jelölt a Hunyad utca, 5 Alsó piac, 6 Papszer, 7 Kandia, 8 Újváros, 9 Boldogasszony, 10 Meggyesalja és 11 Toronyalja utca.

A térképen jól kivehető a város úthálózata, és telkeinek felosztása is. Jelmagyarázat nem tartozott hozzá, csupán alatta tüntette fel a számokhoz tartozó utca neveket, melyeket már fentebb közöltem.

Az én témám szempontjából viszont a zöld szaggatott vonallal jelölt út a fontos. Jól látszik, hogy ez a középkorhoz képest nem változott.

2. Borsod vármegye középkori térképe

A témához való kutatás során több alkalommal is találkoztam egy középkori Borsod vármegye térképpel. Ez Györffy György: Az Árpád-kori Magyarország történeti földrajza c. művének az I. kötetében található térkép melléklet. Pontos címe: Borsodvármegye a XIV. század elejéig. A könyv első kiadása 1963-ból való, így feltehetőleg a térkép is akkor készült.

2.1 A térkép leírása

A térkép fekete-fehér színű, méretarány nincs feltüntetve rajta, de a mértékléc igen. A könyv hátulján található egy boríték, mely a mellékletek tárolására szolgál, ezen van rajta a jelmagyarázat. A térképen csak Borsod látható, szélét telített pöttyök jelzik, a szomszédos megyéknek viszont csak a nevét jelzi. A hegyvidék, erdőség területe jobb irányba dőlt fekete vonalakkal van telítve. Külön jelölve van a mocsaras, vízzel borított rétság, mégpedig vékony, vízszintes vonalakkal, mely az adott területet nem fedi ki teljesen, helyenként meg van szakítva. A vízfolyások két csoportra vannak osztva, a folyó, folyam egy vastagabb fekete vonal, a patak pedig vékonyabb. A térképen a Tisza egy harmadik, erőteljesebb vonalvastagsággal jelenik meg. A folyókon fel van tüntetve a névanyag. A jelmagyarázat 5 különböző településtípust különít el, ez a város, várfallal övezett város, mezőváros vásárhely, falu és az ülés, telek, tanya. A térképen városként csupán egyetlen települést jelöl, ez pedig Eger, ami viszont kívül esik a megyehatáron. A jelölése mégis indokolt, hiszen még a megyén belül található Tihamér és Bél közti útszakasz a megye határán kívülre esik, ábrázolása viszont az úthálózat összképének, értelmezésének szempontjából fontos. Ez az út halad át Eger városán is, így kerülhetett fel a térképre. Külön jelet kapott a bánya, földvár, kővár, lakótorony és palota, püspökség és érsekség, a monostor és kolostor, valamint a pápai tizedlajstromban szereplő plébániás hely. Ezen kívül az árok, mely Borsod vármegye térképén nem látható, a birtokhatár, melynek határleírása fennmaradt, és a vízfolyásokon való átkelést lehetővé tevők rév. A térképen megjelenítette a település névanyagot. Ezekről részletes leírást ad a könyvben. A térkép alján pedig feltünteti azt a 17 borsodi települést, mely nem látható rajta.

2.2 A térkép úthálózata

Szándékosan a végére hagytam az úthálózatot, hiszen számomra ennek ismerete a legfontosabb. Két úttípust tüntet fel, a helyi jelentőségű közút párhuzamos szaggatott vonallal jelölve, és az országos jelentőségű út, hadi út, párhuzamos fekete vonallal ábrázolva.

Az úthálózat írásos források alapján készülhetett, a városok és korabeli révek ismeretében. Ezek alapján a következő módon írja le, és összegzi Györffy ezt a bizonyos úthálózatot. A megye fő útját 1067-körül említik meg először, ez a Szilhalomból Csabára vezető út. Ezt keresztezte egy közút, mégpedig Szilhalmon az Egerből Szemere határán át Poroszló felé tartó. A csabai útból Olaszegyházánál az út elágazott Szalontán át Muhi irányába. Onnan tovább haladva át lehetett kelni Zemplénbe, vagy Ónodon és Alsózsoltán keresztül Abaúj vármegyébe. Ezt az utat Szalontánál keresztezte a Miskolcraól Ohantra vivő közút. Ez átvezetett Pélyén és Dorogmán, ahol tiszai révátkelőhely található. A tatárjárás után Szalonta vásárhely jellege megszűnt. Ezután a Szilhalom – Muhin átvezető országos út a Hejő egy másik hídon, mégpedig a Bód és Keresztúr között lévön lépte át.

Miskolcraól több út vezetett, mégpedig Kisgyőrbe, Vajlára és Diósgyőr felé. Diósgyőrbeől Cseniken át Dédesre lehetett eljutni, ahol vár és kolostor is volt. Ebből ágazott el a Varbóra és Szentpéterre vivő út. Dédesen az út becsatlakozott az Eger felől Bélen át jövő közútba, mely a hídvámos Vadnára vezetett. A Hangony völgyéből jövő utat Németinél említik, ennek folytatása Hétnél érte el az országos jelentőségű utat, mely Gömörbeől Vadnán át a vásáros Szentpéterre és Keressztúron át Miskolcra vezetett. E főútvonal Szentpéternél ágazott el észak felé és Cseben, Edelényen, Borsodon, Ládon és Szalonnán át vitt Torna vár felé. Elágazott Balajt és Damak irányába is. A Bódva keleti partján lévő nagy utat Boldva alatt, Bizsnél említik. Ebből ágazott ki Ziliznél a Nyomáron át Abaúj majd Miskolc felé tartó út. (Györffy, 1987)

2.3 Az általam készített térkép leírása

Györffy György Borsodvármegye a XIV. század elejéig térképet alapul véve készítettem el a saját térképemet. Mint már korábban említettem, a témám kutatása során többször is találkoztam ezzel a térképpel, igaz különböző méretarányban, de modernizáltabb változatával nem. Ezért úgy döntöttem, hogy ezt elkészítem én, hiszen ez egy témájában

egyedüli, átfogó térkép, ami több történész számára is fontos lehet. Kialakításánál igyekeztem egy praktikus, használható, mégis esztétikus térképet készíteni. Mivel az én érdeklődési köröm az úthálózatra vonatkozik, ezért azt igyekeztem hangsúlyosabbá tenni. A városoknál nem különböztettem meg a kisebb településeket a mezővárosoktól, minden települést egy jellel jelöltem. A névanyagot is egyben átvettem, így a térképen ez szerepel a városoknál, nem pedig a korabeli névalak. Az eredeti térkép sraffozását szerettem volna megszüntetni, helyette egy egyszínű kitöltést választottam a települések, folyók könnyebb láthatósága érdekében. A szomszéd megyék nevét én is feltüntettem, de a megyehatárt is bejelöltem. A térképem pontos ábrázolásáról még később, egy külön fejezetben szeretnék írni, most csupán néhány pontot jelöltem meg összehasonlítás képen.

3. Miskolc középkori kereskedelmi útvonalai

Ahhoz, hogy ábrázolni tudjam Miskolc kereskedelmi útvonalait a középkorban, szükséges a kor úthálózatának és a város kereskedelmi viszonyainak ismerete, mivel a kereskedelem szorosan összefügg az úthálózat, topográfia kérdésével. Sajnos ezen időből nagyon kevés forrás áll rendelkezésünkre, miközben a vizsgált időszak több mint 500 év. Ekkor viszont a fejlődés igen lassúnak számított, így a kereskedelem és az úthálózat szempontjából a meglévő adatokból viszonylag egységes képet alkothatunk.

3.1 Úthálózat a középkor elején

A középkort Magyarországon a honfoglalástól, vagyis Kr.u. 1000-től 1526-ig értjük. Mivel a honfoglalás kori, vagyis a X-XI. századi kereskedelmi útvonalakról nincsenek írásos források, ezt az adott korhoz köthető régészeti lelőhelyeken feltárt külföldi eredetű tárgyak rajzolhatják meg. Ez alapján már bebizonyosodott, hogy a távolsági, országok, birodalmak közötti kereskedelemben a honfoglaló magyarság is bekapcsolódott, sőt éppen a honfoglaló magyarok megjelenése miatt rendeződött át a kereskedelem. Megváltoztak az útvonalai, a szerkezete, új érdekcsoportok jelentek meg és új árucikkek tűntek fel.

Két fontos útvonal rajzolódik ki, mindkettő Magyarországon a Vereckei – hágónál kezdődik. Az egyik észak – déli, a másik kelet – nyugati irányú. Az első, vagyis az észak-déli a Tisza mentén haladt az Al-Dunáig, a kelet-nyugati vonal Tokajnál ágazott el Eger- Vác/ Pest - Párkány/kakati-rév – Udvard – Szerend/Sempte – Szokolca/Holics irányába. A bizánci áruk útvonala a Tisza mentén észak felé ment, Oroszországból pedig egy ellenkező irányú forgalom bizonyítható. Ez az út áthaladt az Eger-Tokaj vidéken. Ezeket az adatokat kora középkori okleveles források igazolják. A Tisza-Bükk vidéken ennek az útnak egyik fontos állomása volt Szalonta, amely már a XI-XII. század fordulóján szabad vásártartási joggal rendelkezett. Egy másik fontos település Vámos, melynek neve vámszedésre utal. Két fontos út találkozási helyén keletkezett: A Sajó-völgyből északra a Bódva-völgybe, valamint Miskolcra Szikszóra, és innen Kassára és Lengyelországba vezető utaknál. Vámos körülbelül 12 km-re fekszik Miskolctól északkeletre.

Miskolc körzete tehát már a tatárjárás vagyis Kr. u. 1241 előtt távolsági kereskedők által frekventált terület volt. Az oroszországi kereskedelmi útvonalnak a tatárok miatti lehanyatlása után a vidéket a Szepesség - Lengyelország felé vezető távolsági kereskedelmi út szelte át. Ennek a kereskedelmi útvonalnak az egyik állomáshelyét a zsolcai vám jelölte ki. (Gyulai, 1996). Arról viszont nincsenek forrásaink, hogy ebbe a kereskedelmi útvonalba pontosan milyen mértékkel szállt be a város, mennyire voltak fontosak kereskedői, portékája. A város kereskedelmi szempontból igaz még nem lehetett kiemelkedő szerepű, de fontossága tagadhatatlan, hiszen az országút észak-nyugati irányból, míg Vámos felől Diósgyőr irányába egy helyi út haladt át rajta. Arról viszont található adat, hogy milyen árucikkek vehettek részt Miskolc kereskedelmi életében. A kereskedelem szállítóeszköze vízen a tutaj, hajó, csónak, komphajó volt, szárazon pedig a különféle igaerő vontatta szekér, kocsi. (Gyulai, 1996)

3.2 Vásárok

A vásárok és hetipiacok megléte, időpontja a középkori kereskedelem legfontosabb kérdése. Ebben az időben még nem voltak állandó boltok, így a különböző árucikkek beszerzésére a piacokon volt lehetőség. A hetipiac és az országos vásár tartása is városi kiváltság volt.

A hetipiac tartásának jogát több település is megkapta a környéken, az országos vásár tartása viszont csak az igazán kiváltságos településeknek jutott osztályrészül a feudalizmus korában. Sajnálatos módon az ezekről szóló dokumentumok egy része nem maradt fent, a korai hetipiacokat pedig a szokás szentesítette. A hetipiacok kisebb körzetre korlátozódtak, az adott település néhány kilométeres távolságában élő emberek látogattak el rá. 1-1 ilyen hetipiaci vásártartási joggal rendelkező település az adott körzetének akár a centrumaként is tekinthető.

Az országos vásárok ritkábbak, évente egy, néha esetleg több tartható 1-1 településen, ezt általában privilégium is rögzíti. Ezek főleg a távolsági kereskedelem helyszínei voltak. Az országos vásár gyakran kapcsolódik vámhoz is, hiszen mindkettő forgalmas utak mentén keletkezett, olyan útvonalon, melyet már a kereskedelem kijelölt. A középkor végén Miskolc környékén 4 település rendelkezett országos vásártartási joggal, ezek pedig Szikszó, Szentpéter, Mohi és Ábrány.

Miskolc valószínűleg nem, mivel 1563-ban a város 24 adománylevelet mutat be a királyi biztosnak, és ezek között nem szerepel országos vásártartáshoz köthető privilégium.

Egy mezővárosban élő embernek azonban a mindennapi élethez szükséges áruk beszerzésére a hetipiacok nyújtottak lehetőséget. Miskolcon a hetipiac napja szerda. Ezt egy 1433-as oklevélből ismert, de valószínűsíthető, hogy már korábban is ez volt. Ebben az 1433-as oklevélben kirajzolódik egy kereskedelmi útvonal, mégpedig észak felől. Kedden Szentpéteren, szerdán Miskolcon, csütörtökön pedig Mohiban árulhatták portékáikat a kereskedők. Mint már korábban írtam, Miskolc két központtal rendelkező város volt, és mindkét városrész rendelkezett piaccal. Az újvárosi hetipiacot hétfőn tartották. Ezen kívül tudjuk, hogy Diósgyőrben szombaton volt piac, így ezen ismereteinkkel kirajzolódik, hogy az Eger felől érkező kereskedő a Diósgyőr – Keresztúr - Miskolc/Újváros – Szentpéter - Miskolc/Óváros vonalat járhatta be szombattól szerdáig. Ez az útvonal a diósgyőri uradalom központja körüli piackörzetet és kereskedelmi centrumot is kijelöli három mezővárossal és egy királyi várral. A kereskedelemben viszont elsősorban nem az uralkodói kiváltságok voltak fontosak, hanem a gazdaságföldrajzi tényezők. (Gyulai, 1996)

3.3 Miskolc kereskedelmi élete

Miskolc késő középkori ipari és kereskedelmi élete az Alföld széli mezővárosok jellemző iparos mesterségeit mutatja, az iparosok és kereskedők átlagos arányával. A város kereskedelmi centrummá inkább két hetipiacával és a diósgyőri vár körül kialakult piackörzettel lett, mintsem országos vásáraival, amelyekre a középkori forrás nem mutat, bár meglétét nem zárhatjuk ki. A kereskedelemben betöltött szerepét erősítette a középkor végétől folyamatosan emelkedő árú bor helyi termelése is, amely hozzájárult, hogy a város az újkorban is megőrizze a középkorban kivívott rangos helyét a Bükk hegység és a Sajó vidéke gazdaságában. A középkorban az itteni termés még nem vetekedhet a délvidéki, szeréméségi borokkal, a középkor végére a miskolci bor is bekerül az északi borkereskedelembe. A jó minőségű délvidéki borok északi kereskedelme ellen bevezették az idegen bor árusításának tilalmát bizonyos kiváltságosabb helyeken. 1472-től a diósgyőri pálosok.

A diósgyőri uradalom mezővárosai, hasonlóan a kor többi hasonló helységéhez, kereskedelmi centrum funkciójuk miatt a közelebbi vidékek iparcikk-igényét is kielégítették.

A miskolci iparágak megoszlása az élelmezést szolgáló iparok fejlettségét mutatja, s ezzel a falutól való elszakadást. Ahogy rohamosan csökken a városok agrár jellege, a városi lakosság egyre nagyobb többsége szerzi be a piacon az élelmiszereit, vagy annak jelentős részét, ezáltal fejlődik a kereskedelem a településen belül. (Gyulai, 1996)

Mint látszik, Miskolc szerepe nem a távoli kereskedelem szempontjából fontos a középkorban, hanem ami jelentőssé teszi, az a közelsége és köztes szerepe azon a kereskedelmi útvonalon, amely a kor meghatározó kereskedelmi intézményeit: Szikszó, Szentpéter majd Mohi vámhelyeit, piacait, vásárait kötötte össze.

3.4 Térképi ábrázolások, kereskedelmi útvonalak

Ezen témához két térképet készítettem. Az előző fejezetben említett Györffy György által készített térképet a középkori kereskedelem ábrázolása céljából szerkesztettem át, mivel azon jól kivehetőek a középkori útvonalak. (1. számú térkép melléklet)

A másik térkép, amit ehhez készítettem, Miskolc környező településeire koncentrált. Mivel a középkorban Miskolc kereskedelme elsősorban a heti piacok terén zajlott, ezért koncentráltam a környező területre. A városokat és utakat a könnyebb tájékozódás érdekében megtartottam, és úgy döntöttem, hogy 1-1 város jelentőségét jelekkel ábrázolom. Ezáltal jól kivehető, hogy hol volt a környéken hetipiac, országos vásár, vám és malom. ezen kívül feltűntettem a várat, hiszen egy középkori város kereskedelmében fontos szerepet játszik egy uradalmi birtok közelsége. Diósgyőr pedig ilyen tekintetben a középkorban fontos volt, hiszen Nagy Lajos idejében kedvelt vadászkastély volt, Zsigmond királytól pedig királynéi jegyajándéknak számított a mindenkori magyar királynénak. Megjelenítettem még a kolostorokat, hiszen a borkereskedelem kiemelkedő jelentőséggel bírt, amiben pedig részt vettek a szerzetesek is. A többször említett Mohi, mely vámhely és országos vásárhely is volt, az én térképemen Muhi néven szerepel, mivel a névanyagot a Györffy térkép szerint vettem át.

4. Miskolc kora újkori kereskedelmi útvonalai

A kora újkorban az úthálózat alig változott. A középkorban kialakult utak megmaradtak, csupán jelentőségükben történt változás. A források ebből a korból is igencsak hiányosak, de általuk kirajzolódhat egy kép az iparosok, kereskedők mozgásáról, ami által megmutatkozik egy kereskedelmi útvonal is. Fontos megjegyezni, hogy ebben az időszakban a politikai helyzet igencsak megváltozott, hiszen most a terület a török hódítás alá került. Ez a helyzet is jelentősen megváltoztatta a kereskedelem mivoltát.

4. 1 A kora újkori iparosok, gazdaság

Először is a miskolci iparosokról szeretnék nagyon röviden, csupán tájékoztató jelleggel írni. Dolgozatom témájába nem tartozik bele, hogy részletesen ismertessem, de a kereskedelmi útvonalak kirajzolódását tekintve fontos megemlíteni, hiszen az egyre szélesebb választék és a bővülő árumennyiség a felvevőpiac kiszélesedését, és új terek, városok piacainak hódítását jelentheti, ami az én vizsgálatom tárgyát képezi. A középkor végén Miskolcon fellendült az ipari tevékenység, ez folytatódott a kora újkorban. A XVI. század közepén Miskolc lakosságának körülbelül 30 % - a foglalkozott iparral. Ez az arány stagnált, a lakosság nagy része még mindig mezőgazdaságból élt.

Az iparosok fele az állattenyésztés termékeit dolgozta fel. A vágómarha-tenyésztés mind az országon belüli kereskedelem, mind pedig az ország exportjában fontos szerepet játszott. Kis számban dolgoztak a fa- és építőiparban. Továbbra is fontos volt a lakatosok, kovácsok munkája, főleg a várakba készítették áruikat. A ruházathoz kapcsolódó foglalkozások, mint bőrmegmunkálás, textílfestés, szőrmegmunkálás, gombkötő szintén nagy arányban voltak jelen, ez az arány a török kor végére nőtt meg. Egy kis kitekintésként, a XVI-XVII. században a zsinóros ruhák voltak divatban, a zsinóros gombokat pedig a gombkötők fonták, ez magyarázza nagyszámú jelenlétüket. Ezeket csak példaként hoztam fel, a még nagyon színes iparos palettáról, mely a kort jellemezte. Ezen iparosok nem mindegyike jutott el a céhes szerveződésig. Erre azonban nincs pontos forrás, csupán adójegyzékekből rekonstruálható.

A XVI. század közepén és a XVII. század elején a környező régióban csupán Miskolcon és Csabán volt malom, így ez a két város megőrizte a már középkorban kialakult malomiparát. A középkori Miskolc környező kereskedelmét bemutató térképen fel van tüntetve Felsőzsolcán és Muhin is egy malom, de az utóbbi város a kora újkorban elpusztult, és feltételezem a felsőzsolcai malom is török portyázás áldozatául esett.

A bor kereskedelme mind export és importcikk továbbra is fontos maradt a település életében. Megmaradtak a középkori útszél és áruforgalom hagyományai. A Miskolchoz közeli Mohi volt a környék legfontosabb vámhelye. Bár Eger török megszállása után elpusztult, a rajta keresztül haladó országút megmaradt, és később újra felállították ezt a vámhelyet. Megmaradt a középkori eredetű zsolcai vámhely is. A szikszói és szentpéteri vásár a középkorban is a környék árucseréjének egy fontos központja volt, ez pedig továbbra is fenn állt. (Gyulai, 1998)

4.2 A vásárok

Miskolc hetivásárának napja megmaradt a török korban is, ugyanúgy szerdán tartották, és a városképben sem változott meg a piac helye. Középkori forrás nincs arról, hogy tarthatott volna a város országos vásárt, ez azonban megváltozott. 1580-ban Miskolc királyi oklevélben kap jogot arra, hogy évente két országos vásárt tarthasson. Ezek a karácsony előtti szerdára és a húsvét előtti szerdára estek. Az országos vásárok időpontjai a XVII. megváltozott, valószínűleg amiatt, hogy Mohiban már nem tartották meg. Miskolcon ezután Pünkösöd hetének csütörtökjén és Lukács napján, azaz október 18-án tartottak. Ez utóbbi volt Mohi országos vásárnapja. A XVII. század végére ezen vásárok száma már négyre bővült. A két új időpont Szent Júlianna nap és Sámuel nap, vagyis február 6 és augusztus 6. A miskolci vásárokon és piacokon nem csak a helyi agrárium és kézműipar termékeit, hanem a környék kereskedelmének is piaci lehetőséget biztosított. Mint látszik, a kora újkorban Miskolc kereskedelmi szerepe megnőtt a középkori állapotokhoz képest.

A piacok és vásárok közti időszakban a kereskedelem színtere az iparosok saját műhelye és lakháza volt. A kereskedelemhez kapcsolódóan megjelent két szolgáltatás is, a korcsolyásoké és a szekereseké. Az előbbi a hordók sérülésmentes rakodását végezték. A szekeresek először 1683-ban jelentek meg a jogalkotásban.

A városban és a környező települések közti kereskedelem kapcsán nyújtottak fuvarozói szolgáltatást. A kereskedéssel nemcsak a kalmárok foglalkoztak, hanem végvári vitézek, hajdúk, kóbor katonák, így a városban az emberek a vásárló boltokon és vásárokon kívül máshol is hozzá juthattak az árucikkekhez.

4.3 A miskolci kereskedők

Az agrártermékek emelkedő külpiaci ára és kereslete a XVI. századba intenzívebbé tette a kereskedelmet a diósgyőri uradalom területén, aminek Miskolc is a része volt. A korban több főúr is nagykereskedőként vált ismertté, ezzel egészítve ki jövedelmeiket. Rajtuk kívül a végvári vitézek, hajdúk, kóbor katonák is üzleteltek, így a városban az emberek a vásárló boltokon és vásárokon kívül máshol is hozzá juthattak az árucikkekhez. A kereskedő családok fontos szerepet játszottak ekkor, Miskolcon az egyik ilyen jelentős família a Bornemissza család volt.

A forrásokból kiderül, hogy a miskolci kereskedőknek az egész országra nézve fontos kapcsolataik voltak, pl Szolnok, Debrecen, Gyöngyös. Boldisár-Balla Zsigmond miskolci főbíró apósa rimaszombati kalmár volt, és ő maga is adott el Rimaszombaton Miskolcra származó bort. Az 1565-67. évi tokaji várnaplóban több miskolci kereskedő is szerepel, akik ezen a fontos vámhelyen átkeltek. A kereskedők gyakran több tőkeerős kereskedővel összefogva üzték a mesterséget, nem csak Miskolcra, hanem a környékbeli településekről, de arra is találni példát, hogy távolabbi kereskedőkkel álltak üzleti kapcsolatban.

A miskolci termékek, közülük a bor egy Balogh Boldizsár nevű kereskedő útján egészen Krakkóig is eljutott. A bor mellett a vágómarha felvásárlásában és külföldre való hajtásában is részt vettek miskolci kereskedők, részben alföldi, részben felvidéki kereskedőkkel együtt.

A kassai – miskolci kereskedelmi kapcsolatra is találni több utalást. A XVI. században ennek a kereskedelemnek jelentős alakja Kis Lőrinc, aki kettős polgárként jelenik meg Balassa Zsigmond, Miskolc birtokosának levelében, mint miskolci jobbágy és kiemelve, hogy Kassán is házzal jelentkezik. A földesúrral való szoros kapcsolata sejteti fontosságát ezen az útvonalon.

Valószínűleg Miskolc legnagyobb marhakereskedője volt. Ifj. Szepessy Pál nemesi birtokos is egy kassai kalmárral Carova Jakabbal kezdett üzleti vállalkozásba. Ez a borral való cserekereskedelmet jelentette. A különféle textilekért, szatócsárúért, és fűszerért cserébe bort szállítottak neki.

1595-1606 közötti háború, és az általános kereskedelmi recesszió az egyébként élénk miskolci kereskedelmet is visszavetette egy időre. (Gyulai, 1998)

4.4 Eger szerepe

Eger a XVII. században is megőrizte a már korábban kivívott fontos helyét Északkelet – Magyarország kereskedelmében, a török központtá válásával pedig tovább növelte azt, mind az élelem, a hagyományos kalmáráru, mind pedig a keleti árukat illetően. A törökök az adózás során ajándékokat is elvártak, Miskolctól például gyöngyház nyelű késeket, amiket csak külföldi kereskedelem útján szerezhettek be. Több forrás is igazolja, hogy minőségi, külföldi árut Egereből szereztek be a miskolciak, ilyen volt még például a keleti textiláruk.

A törökök nem csak adókkal sújtották a várost, hanem hozzájárultak a kereskedelméhez. Feljegyzések igazolják, hogy 1663-ban az érsekújvári táborba nagy mennyiségű árpát rendeltek, ezen kívül engedélyezték, hogy Miskolcra egyéb élelmiszereket is vihetnek oda árulni.

Bár a XVII. században visszaesett a kereskedelem, a település élénk iparúzése nagy mértékű kereskedelmet feltételez (Gyulai, 1998b)

4.5 Térképi ábrázolások, kereskedelmi útvonalak

Mint azt fent említettem, Eger a török időkben kereskedelem szempontjából kiemelkedőbb stádiumba került, mint amilyenben Korábban volt. Miskolc is élénk kereskedelmet folytatott vele. Ahogy az a Borsod vármegye térképének úthálózatán látszik, Miskolcra két irányban közelíthető meg, egyrészt északi irányból, Miskolcra nyugat felé haladva a Diósgyőr – Szentlélek – Mályin úton Dédes irányába, onnan déli irányt véve Visnyó – Várad – Bél felé haladva elérjük Eger városát.

Amennyiben Miskolcra dél felé tartunk az országúton Csaba – Mályi – Nyék – Emőd – Olaszegyháza – Barátinyárád – Nyárád – Kövesd – Szilhalom úton haladva, és innen északnyugati irányba fordulva érjük el Egert. Kereskedelem szempontjából utalást a felső útvonalra találtam, illetve megemlítik, hogy a Bükkön keresztül Tapolca irányából is el lehet jutni a városba. Mivel ez az út nem szerepel a középkori útleírásban, feltételezhető, hogy vagy egy már régebben kialakult út, mely eddig nem volt jelentős, és emiatt nem említették, vagy egy kora újkorban kialakult út lehet. Pontos leírást nem találtam róla, csupán egy ábrát, mellyen jelölték, az alapján vettem fel én is a térképemre, és jelöltem meg.

A 3. számú térképemen meghagytam az eredeti, középkori útvonalat, hiszen, mint azt ahogy már korábban említettem, ezek ugyanúgy megmaradtak, és egy új színnel jelöltem azokat az utakat, melyet Gyulai Éva: Miskolc topográfiája a XVI-XVII. században című munkájának 4. ábráján, vázlatosan jelöl egy Borsod térképen. Erről a térképről több korábbi út is hiányzik, de mivel arra vonatkozóan nem találtam forrást, hogy ezen utak közül bármelyik is elpusztult volna, ezért én az általam készített térképen meghagytam.

Ez az említett térkép az Úthálózat a Bükk – hegység és a Sajó folyó vidékén a kora újkorban címet viseli. Szemléltetés céljából készülhetett, a középkori utak közül csupán az országos jelentőségű utakat jelölte rajta. Egyetlen kivételt jelent az Eger – Apátfalva – Dédes – Szentlélek településen átmenő helyi jelentőségű út, ez ugyanis megjelenik rajta. A települések közül csupán a nagyobb, kereskedelem szempontjából fontos városok kerültek ábrázolásra, mint Eger, Dédes, Bábonny, Sajószentpéter, Diósgyőr, Tapolca, Miskolc, Zsolca és Kövesd. Az országút északkeleti és délnyugati irányban elhagyja a megyehatárt. Az előbbire Kassa, az utóbbira Pest feliratot tett, ezzel jelezve, hogy ezen utak ebbe az irányba haladnak. A térképen jelölte a Tiszát és a Sajót. A térkép felső, körülbelül 2/3 része apró, sűrű vonalakkal ábrázolt, míg az alsó 1/3 rész teljesen fehér. Ezzel valószínűleg az eltérő földrajzi adottságokat akarta szemléltetni.

Mint az a fentiekből látszik, Miskolc kereskedelmi szerepe a kora újkorban igencsak megnőtt, fontossá vált a távoli kereskedelem, valószínűleg az országos vásárainak is köszönhetően. Valószínűleg a források hiánya miatt nem kapható teljes kép Miskolc távolabbi kereskedelmével kapcsolatban, de az adatok alapján a következő irányok és városok adhatóak meg.

Az országúton északra biztosan kereskedelmi kapcsolatot áptak Krakkóval és Kassával, északkeletre Érsekújvárral és Rimaszombattal, délnyugatra pedig Egerrel.

A távoli kereskedelem mellett nem szabad megfeledkezni a környékbeli kereskedelemről sem, hiszen a heti piacok jelentősége ugyanúgy megmaradt, és az országos vásároknak is köszönhetően Miskolc központjában még inkább kiemelkedő szerepet tölthetett be. A 4. számú térképmellékleten a 2. számú, középkori térképhez képest változások figyelhetőek meg, melyek háttereiről már korábban írtam. Ilyen például Miskolc privilégiuma az országos vásárok megrendezéséhez, vagy ugyanezen jog elvesztése Muhin. Ezen településen a vámhely egy időre megszűnt, de mivel ez csak egy ideiglenes állapot volt, ezért továbbra is vámhellyel rendelkező településként jelölöm rajta. Az olyan települések esetén, amiről nem találtam forrást egy esetleges változásról, megtartottam a középkori „állapotában”.

5. A térképek készítésének menete

A szakdolgozatom végén rövid ismertetést szeretnék nyújtani a munkám menetéről, és ismertetni az elképzeléseimet, melyeket igyekeztem megvalósítani.

5.1 Borsod vármegye úthálózata a középkorban c. térkép szerkesztése

A munka alaptérképe a már többször említett Györffy György: Borsodvármegye a XIV. század elejéig című térkép. Ennek eredeti méretaránya körülbelül 1:408 000 – hez. Én egy 1:500 000 –s méretarányú térképet szerettem volna szerkeszteni belőle, mert úgy gondoltam, hogy ez alkalmas arra, hogy még jól átlátható legyen, ugyanakkor elférjen egy A4-es oldalon. Tervemet végül nem sikerült teljesen megvalósítani, hiszen az általam készített térkép méretaránya 1:535 000 lett, de az átláthatóság és esztétikai igény miatt ez a méretarány valósult meg.

A térkép elkészítéséhez a CorelDraw X6 nevű programot választottam. Ennek oka, hogy a térképem egyszerűbb, grafikus ábrázolást igényel, erre pedig a tanulmányaim során megismert programok közül ez tökéletesen alkalmas volt.

Első lépésként az eredeti térképet bescanneltem, és megnyitottam a programban. Tartalom szerint csoportosítottam a térképen megjeleníteni szánt objektumokat. Külön rétegen jelennek meg a folyók, mocsarak, az erdők, utak, településjelek és nevek rétegei. Az egyes objektumokat először vonalakkal rajzoltam meg. A folyókat és utakat Bezier görbével rajzoltam meg. A vízrajz megrajzolásánál fokozatosan vastagodó vonalakat használtam az esztétikusabb megjelenés érdekében. Ezt úgy értem el, hogy a megrajzolt vonalat több szakaszra vágtam, és a forrástól távolodva vastagabb kontúrral rajzoltam meg. A megye határát egy vastagabb vonalban pont – vonal – pont sormintával jelöltem, úgy gondoltam, hogy így jobban látható. Az utak rajzolásánál törekedtem a jól láthatóságra, ezért feltűnő színeket választottam neki, fekete kontúr vonallal. Az országutat, jelentősebb révén, pirossal ábrázolom, míg a települések közti kisebb jelentőségű utat sárgával.

Külön megrajzoltam a mocsaras, árteres részt, mely az eredeti térképen sraffozással szerepelt, én egy kékes árnyalatot választottam kitöltés képen, az erdő vonalkontúrját pedig egy világosabb zölddel telítettem ki. Beállítottam egy alap réteget is, ez egy kellemes sárgásabb árnyalatot kapott. A térképem színezésére világosabb, pasztell színeket választottam, hogy a folyók, utak, települések érvényesülni tudjanak rajta. A térképet nyomtatásra terveztem, ezért CMYK színeket definiáltam. Ezen munkám végeztével egy keretbe raktam az elkészült térképet, és a szerencsétlenebb méretarány miatt csupán egy mértéklécet tettem rá. Felkerült még egy jelkulcs, amiben a már leírt jelzéseket használom, és a legeslegvégén rákerült a cím is, mely az 1. számú térképmelléklet esetében Borsod vármegye úthálózata a középkorban.

5.2 Miskolc környéki kereskedelem a középkorban c. térkép szerkesztése

A 2. számú térképmelléklet elkészítésénél az előző térképet szerkesztettem, abból vágtam ki a számomra megfelelő részt, ami Miskolc környező településeit ábrázolja. Az így kivágott területet eredetileg 1 : 250 000 méretarányúnak szántam, de 1 : 264 000 – s lett, így ennél a térképnél is csupán egy mértéklécet helyeztem fel. Sajnos a betűméret is megváltozott, az eredeti 7 pt nagyságú Candara betűkből álló településneveim itt nagyobbak lettek, túlságosan hangsúlyossá válva, így azon változtatnom kellett, végül 10 pt nagyságúra állítottam.

Erre a térképre új jelek is kerültek, amik a kereskedelemhez köthetőek. Egyszerű sematikus jelkulcsot szerettem volna, ami könnyen értelmezhető.

Egy elég feltűnő színt választottam nekik, hiszen szerettem volna, ha hangsúlyossá válik a térképen. Ennek a térképnek is készítettem keretet, úgy gondoltam így esztétikusabb, végül pedig rákerült a már kibővített jelkulcs, és a címe, ami Miskolc környéki kereskedelem a középkorban.

5.3 Borsod vármegye úthálózata a kora újkorban c. térkép szerkesztése

A 3. számú térképem az elsőnek egy változata, így azt nyitottam meg, és egészítettem ki, egy tanulmányban ábrázolt úthálózattal, mely a kora középkorban volt jelentős. Mivel a kereskedelmi útvonalak változásainak ismertetése is a célom volt, ezt az új utat egy új, feltűnő, sötét színnel vettem fel. Ennek a térképnek a címe Borsod vármegye úthálózata a kora újkorban lett.

5.4 Miskolc környéki kereskedelem a kora újkorban c. térkép szerkesztése

Végezetül pedig szeretnék kitérni a 4. számú térképemre, mely a 2.-nak egy változata. A kora újkorban Miskolc kereskedelmi szerepe megnőtt, Muhié pedig csökkent, ezen kívül a környéken már csupán két városban működtek malmok, így a teljesség kedvéért átszerkesztettem ezen változások alapján a 2. térképet, és így született meg a Miskolc környéki kereskedelem a kora újkorban című térképem.

Remélem elértem célom, és egy szép, esztétikus, ugyanakkor jól átlátható, és információt közlő térképet sikerült készítenem. Nem akartam a szakdolgozatom szövegét megszakítani 1-1 nagy méretű térképpel, így ezeket a végére kötöttem be. Ezen kívül, így egyben látva őket, könnyebben is össze lehet hasonlítani.

Összegzés

Szakterdolgozatomban igyekeztem egy átfogó képet adni Miskolc közép és kora újkori kereskedelméről úgy, hogy közben a téma tekintetében, és térképek készítéséhez fontos adatokra próbáltam szorítkozni. Ezáltal egy kicsit a város fejlődéséről is kialakulhatott egy kép, hiszen egy kezdetben kevésbé jelentős mezővárosból mára egy megye székhelyévé nőtte ki magát. Ennek a fejlődésnek kezdeti szakaszát lehet megfigyelni a kereskedelmi átalakuláson keresztül is. Ezeket igyekeztem térképen ábrázolni, és e közben egy, a témában jól kidolgozott régi térképet modernizálni, és átalakítani úgy, hogy számomra használhatóbb lehessen.

Közben kitekintettem 1-1 térképszerű ábra elemzésére is, mely az adott témában szemléltetés céljából készült, és amiknek a kartográfiaiilag pontosabb, igényesebb kialakítását fontosnak tartanám.

A munkát az ez esetben központi hellyel, vagyis Miskolccal kezdtem, magával a város úthálózatának bemutatásával, mellyen áthaladt 2 kereskedelem számára fontos út is. Majd a könnyebb átláthatóság kedvéért külön foglalkoztam a város kereskedelmi útvonalával az említett két korban, és ennek változásait igyekeztem feltüntetni mind írásban, mind pedig térképen. Egy rövid leírás erejéig kitértem az általam használt alaptérképre is, majd igyekeztem röviden bemutatni az általam szerkesztett térképek munkafolyamatára, és ezáltal visszaadni a készítés közbeni gondolkodásmódomat.

Remélem a jövőben hasznosak lehetnek ezek a térképek a problémakör ábrázolásában, és szívesen folytatnám a munkát a későbbi korok vizsgálatával, hasonló aspektusban.

Köszönetnyilvánítás

Szeretném megköszönni konzulensemnek, Dr Gercsák Gábornak a segítséget szakdolgozatom elkészítéséhez, és remek tanácsit.

Továbbá szeretném megköszönni Lovász Emese középkoros régésznek, amiért támogatást nyújtott kutatómunkám elkezdéséhez.

Szeretném megköszönni szüleimnek, hogy mindig támogattak egyetemi tanulmányaim során.

IRODALOMJEGYZÉK

Hivatkozott irodalom:

- Gyulai Éva (1996): Miskolc középkori topográfiája. Termelés és kereskedelem a középkori Miskolcon. In: Kubinyi András (szerk.): Miskolc története I. kötet. A kezdetektől 1526-ig, Borsodi Nyomda Kft, Miskolc, 165-364.
- Gyulai Éva (1998): Miskolc topográfiája a XVI-XVII. században. Gazdálkodás, termelés és árucsera a kora újkori Miskolcon. In Szakály Ferenc (szerk.): Miskolc története II. kötet. 1526-1702, Borsodi Nyomda Kft, Miskolc, 175-357.
- Gyulai Éva (2011): Óváros és Újváros a 15. századi Miskolcon – Adatok a kétközpontú városok topográfiájához. In: A város és társadalma. Tanulmányok Bácskai Vera tiszteletére. Szerk.: H Németh István – Szívós Erika – Tóth Árpád, Hajnal István Kör – Társadalomtörténeti Egyesület, Budapest, 21-30.
- Györffy György (1987): Az Árpád – kori Magyarország történeti földrajza I., Akadémiai Kiadó, Budapest

Linkek:

- Miskolc története – Miskolc térképe a 16-17. században ábra
http://hu.wikipedia.org/wiki/Miskolc_t%C3%B6rt%C3%A9nete

Nyilatkozat

Alulírott, **Pataki Linda (NEPTUN kód: HM7POH)** nyilatkozom, hogy jelen szakdolgozatom teljes egészében saját, önálló szellemi termékem. A szakdolgozatot sem részben, sem egészében semmilyen más felsőfokú oktatási vagy egyéb intézménybe nem nyújtottam be. A szakdolgozatomban felhasznált, szerzői joggal védett anyagokra vonatkozó engedély a mellékletben megtalálható.

A témavezető által benyújtásra elfogadott szakdolgozat PDF formátumban való elektronikus publikálásához a tanszéki honlapon

HOZZÁJÁRULOK

NEM JÁRULOK HOZZÁ

Budapest, 2014. május 15

a hallgató aláírása

.....